08/231 – 3627/ПР
30.09.2021

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

II СЕСІЯ IX СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

№

Проєкт

Про необхідність оголошення територій лівобережної заплави р. Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення

Відповідно до пункту 37 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», пункту «і» частини першої статті 15 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», статті 5, 25 та статей 51 – 53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», з метою збереження та відтворення природних комплексів та їх окремих компонентів, Київська міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Ініціювати оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення та направити до виконавчого органу Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації) дане рішення разом з науковим обґрунтуванням створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха» (додаток 1) для опрацювання в установленому законом порядку;
2. Доручити виконавчому органу Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації):

2.1. вжити організаційно-правові заходи щодо розгляду та схвалення питання оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення, з урахуванням наукового обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха»;

2.2. вжити організаційно-правові заходи щодо погодження питання оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання;

2.3. забезпечити розробку проєкту створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха»;

2.4. вжити організаційно-правові заходи щодо підготовки та подання на розгляд Київської міської ради проєкту рішення «Про оголошення ландшафтним заказником місцевого значення «Урочище Горбачиха» з урахуванням наукового обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха» та проєкту створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха».

3. Оприлюднити це рішення у встановленому законодавством України порядку.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію Київської міської ради з питань екологічної політики.

Київський міський голова Віталій КЛИЧКО

ПОДАННЯ:

Депутатка Київської міської ради	Євгенія КУЛЕБА
Депутатка Київської міської ради	Вікторія БУРДУКОВА
Депутат Київської міської ради	Андрій ВІТРЕНКО
Депутатка Київської міської ради	Олена ГОВОРОВА
Депутат Київської міської ради	Георгій ЗАНТАРАЯ
Депутат Київської міської ради	Микола КОНОПЕЛЬКО
Депутат Київської міської ради	Євген КУЗЬМЕНКО
Депутатка Київської міської ради	Лілія ПАШИННА
Депутат Київської міської ради	Михайло ПРИСЯЖНЮК
Депутатка Київської міської ради	Ксенія СЕМЕНОВА
Депутат Київської міської ради	Владислав ТРУБІЦИН
Депутат Київської міської ради	Юрій ФЕДОРЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Постійна комісія Київської міської ради з питань екологічної політики	
Голова	Денис МОСКАЛЬ
Секретар	Євгенія КУЛЕБА
Постійна комісія Київської міської ради з питань архітектури, містобудування та земельних відносин	
Голова	Михайло ТЕРЕНТЬЄВ
Секретар	Юрій ФЕДОРЕНКО
В.о. начальника управління правового забезпечення діяльності Київської міської ради	Валентина ПОЛОЖИШНИК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту рішення Київської міської ради
«Про необхідність оголошення територій лівобережної заплави р. Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення»

1. Опис проблем, для вирішення яких підготовлено проєкт рішення, обґрунтування відповідності та достатності передбачених у проєкті рішення механізмів і способів вирішення існуючих проблем, а також актуальності цих проблем для територіальної громади міста Києва.

Зважаючи на велику частку в місті Києві змінених унаслідок антропогенної діяльності ландшафтів, особливого значення набуває питання збереження сприятливого для життя та здоров'я людини довкілля, а також забезпечення населення рекреаційними ресурсами. Розвиток міста Києва відбувається з мінімальним урахуванням екологічної складової, у наслідок чого відбувається порушення екологічної рівноваги: знищення зелених зон, зміна мезокліматичних показників, забруднення річок, озер, повітря та ґрунтів – природних компонентів, які є основою функціонування природних комплексів. Створення заповідних територій є одним із раціональних шляхів вирішення цієї проблеми.

Проєкт рішення передбачає ініціювання процедури оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення.

Вибір категорії "ландшафтний заказник" зумовлено потребою збереження всіх компонентів природи як цілісного заплавного комплексу та їхнього біотичного різноманіття як єдиного цілісного та взаємопов'язаного ландшафту, який потребує збереження всіх його компонентів.

Функціонування ландшафтного заказника місцевого значення "Урочище Горбачиха" забезпечить збереження та відновлення останніх ландшафтних комплексів заплавних лісів лівобережної частини річки Дніпро в межах Дніпровського району міста Києва та збереження популяцій рідкісних видів флори та фауни.

У Законі України «Про природно-заповідний фонд України» зазначено, що заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів.

Оголошення заказників проводиться без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їхніх власників або користувачів згідно зі ст. 25 ЗУ «Про ПЗФ». Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Назва "Урочище Горбачиха" відповідає історичній назві цієї місцевості й походить від невисокого піщаного узвишшя, що тяглося від Русанівської протоки до села Вигурівщина. Урочище розміщене між протокою Десенка

(Чорторий) та масивом Русанівських садів і вже зараз відіграє важливу рекреаційну функцію.

Територія проектованого заказника являє собою фрагмент лівобережної заплави р. Дніпро та розташована в межах Дніпровського району м. Києва. Площа складає 99 га - це землі комунальної власності територіальної громади міста Києва в особі Київської міської ради (межі проектованого заказника визначені в науковому обґрунтуванні створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха», що додається). Конфігурація меж заказника зумовлена наявністю в Генеральному плані розвитку міста Києва до 2020 року території Урочища Горбачиха як зеленої зони загального користування рекреаційного призначення

Слід зазначити, що рішенням Київради №14 від 17.02.1994 року ряд територій в м. Києві був зарезервований під подальше заповідання, а їх перелік дублюється в Генплані до 2020 р. Серед зарезервованих під заповідання територій і урочище Горбачиха (80,3 га).

Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха» розроблено науковцями Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина" та Благодійної організації «Благодійний фонд Дніпровського району м. Києва «Київський еколого-культурний центр», в якому, зокрема, визначені фізико-географічні умови території та історико-культурне значення, межі проектованого заказника, підстави заповідання з посиланням на акти національного і міжнародного законодавства у системі захисту природно-заповідного фонду України та основні заходи із збереження природних комплексів, які беруться під охорону на території об'єкту природно-заповідного фонду (копія додається).

Відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища. Крім того, Закон визначає, що території та об'єкти ПЗФ поділяються на природні території та об'єкти, а саме: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища; штучно створені об'єкти – ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Заповідні території охороняється як національне надбання, до яких встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду забезпечується різноманітними способами, зокрема встановленням заповідного режиму.

Природно-заповідні території та об'єкти з додержанням вимог, встановлених чинним законодавством України можуть використовуватися: у природоохоронних цілях; науково-дослідних цілях; оздоровчих та рекреаційних цілях; освітньо-виховних цілях; для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Враховуючи викладене, суб'єкти подання вважають, що механізми і способи вирішення вказаної проблеми є відповідними та достатніми.

2. Правове обґрунтування необхідності прийняття рішення.

Проєкт рішення розроблено відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України «Про природно-заповідний фонд України».

Щодо процедури заповідання.

Відповідно до ст.ст.51–55 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» (далі – ЗУ «Про природно-заповідний фонд України») створення території (об'єкту) ПЗФ передбачає попередній розгляд клопотань, щодо створення ново виявленої території чи об'єкту ПЗФ та подальше їх погодження з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих до заповідання.

Відповідно до статті 51 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» підготовка і подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду можуть здійснюватися науковими установами, природоохоронними громадськими об'єднаннями або іншими заінтересованими підприємствами, установами, організаціями та громадянами - щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення. Клопотання подаються до державних органів, уповноважених проводити їх попередній розгляд.

Клопотання має містити обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкту природно-заповідного фонду певної категорії, характеристику природоохоронної, наукової, естетичної та іншої цінності природних комплексів та об'єктів, що пропонуються для заповідання, відомості про місцезнаходження, розміри, характер використання, власників та користувачів природних ресурсів, а також відповідний картографічний матеріал.

До клопотань додаються документи, що підтверджують та доповнюють обґрунтування необхідності створення чи оголошення територій або об'єктів природно-заповідного фонду.

Враховуючи зазначені положення Закону, запропонований проєкт рішення носить характер клопотання про оголошення територій лівобережної

заплави р. Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення, яке має бути погоджене у встановленому порядку.

Згідно з статтею 52 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» у разі схвалення клопотань центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища проводиться їх погодження з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання.

Статтею 52 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» також визначено, що на підставі результатів погодження клопотань центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, забезпечує розробку спеціалізованими проектними та науковими установами проектів створення природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, пам'яток природи, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення.

Розробка проектів створення регіональних ландшафтних парків, заповідних урочищ, а також заказників, пам'яток природи та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення забезпечується обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

Відповідно до статті 53 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» рішення про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та встановлення охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

Щодо обмежень діяльності у разі прийняття рішення про надання статусу заказника

Згідно з статтею 26 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» *на територіях заказників забороняються рубки головного користування, суцільні, прохідні, лісовідновні та поступові рубки, видалення захаращеності, а також полювання* ***та інша діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про заказник.***

Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з додержанням загальних вимог охорони навколишнього природного середовища.

Статтею 94 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» передбачено, що на водних об'єктах, віднесених до природно-заповідного фонду, забороняється здійснення будь-якої діяльності, що суперечить їх цільовому призначенню.

Відповідно до статті 40 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» в охоронних зонах не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Отже, окрім того, що чітко заборонено Законом дозволено все, якщо інше не буде передбачено в Положенні про ландшафтний заказник місцевого значення, яке відповідно до вимог статті 5 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» має бути розроблене у відповідності до вимог ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» та затверджене виконавчим органом Київської міської ради (Київською міською державною адміністрацією).

Щодо меж ландшафтного заказника

Згідно з статтею 7 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» межі територій та об'єктів природно-заповідного фонду встановлюються в натурі відповідно до законодавства. До встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду в натурі їх межі визначаються відповідно до проектів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Щодо виділення територій з метою запобігання негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях (буферна зона).

Відповідно до ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» диференційований режим охорони, відтворення та використання природних комплексів з зонуванням яке передбачає створення «буферної зони», встановлюється лише для біосферних заповідників (стаття 18 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України»).

3. Опис цілей і завдань, основних положень проєкту рішення, а також очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків для територіальної громади міста Києва від прийняття запропонованого проєкту рішення.

Проєкт рішення підготовлено з метою збереження та відтворення цінних природних комплексів, генофонду рослинного та тваринного світу м. Києва. Проєктом передбачається ініціювання процедури оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у

Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення. Досягнення мети передбачає виконання низки завдань, а саме:

1. ініціювати оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення.
2. доручити виконавчому органу Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації):
   2.1. вжити організаційно-правові заходи щодо розгляду та схвалення питання оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення, з урахуванням наукового обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха» (додаток 1);
   2.2. вжити організаційно-правові заходи щодо погодження питання оголошення територій лівобережної заплави річки Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання;
   2.3. забезпечити розробку проєкту створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха»;
   2.4. вжити організаційно-правові заходи щодо підготовки та подання на розгляд Київської міської ради проєкту рішення «Про оголошення ландшафтним заказником місцевого значення «Урочище Горбачиха» з урахуванням наукового обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха» та проєкту створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Горбачиха».

4. Фінансово-економічне обґрунтування та пропозиції щодо джерел покриття цих витрат.

Реалізація проєкту рішення не потребуватиме додаткових витрат міського бюджету.

5. Прізвище або назва суб'єкта подання, прізвище, посада, контактні дані доповідача проєкту рішення на пленарному засіданні та особи, відповідальної за супроводження проєкту рішення.

Суб'єктами подання проєкту рішення є депутатка Київської міської ради Євгенія КУЛЕБА, депутатка Київської міської ради Вікторія БУРДУКОВА, депутат Київської міської ради Андрій ВІТРЕНКО, депутатка Київської міської ради Олена ГОВОРОВА, депутат Київської міської ради Георгій ЗАНТАРАЯ, депутат Київської міської ради Микола КОНОПЕЛЬКО, депутат Київської міської ради Євген КУЗЬМЕНКО, депутатка Київської міської ради Лілія ПАШИННА, депутат Київської міської ради Михайло ПРИСЯЖНЮК, депутатка Київської міської ради Ксенія СЕМЕНОВА, депутат Київської

міської ради Владислав ТРУБІЦИН, депутат Київської міської ради Юрій ФЕДОРЕНКО.

Доповідачка на пленарному засіданні сесії Київської міської ради – депутатка Київської міської ради Євгенія Кулеба.

Особою, відповідальною за супроводження проєкту рішення Київської міської ради, є помічник-консультант депутатки Київської міської ради Яговенко Іван Олегович, тел. 068-128-13-28.

Депутатка Київської міської ради Євгенія КУЛЕБА

Депутатка Київської міської ради Вікторія БУРДУКОВА

Депутат Київської міської ради Андрій ВІТРЕНКО

Депутатка Київської міської ради Олена ГОВОРОВА

Депутат Київської міської ради Георгій ЗАНТАРАЯ

Депутат Київської міської ради Микола КОНОПЕЛЬКО

Депутат Київської міської ради Євген КУЗЬМЕНКО

Депутатка Київської міської ради Лілія ПАШИННА

Депутат Київської міської ради Михайло ПРИСЯЖНЮК

Депутатка Київської міської ради Ксенія СЕМЕНОВА

Депутат Київської міської ради Владислав ТРУБІЦИН

Депутат Київської міської ради Юрій ФЕДОРЕНКО

Додаток 1
до рішення Київської міської ради
від _____ №_____

НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТВОРЕННЯ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «Урочище Горбачиха»

2019

Зважаючи на велику частку в місті Києві змінених унаслідок антропогенної діяльності ландшафтів, особливого значення набуває питання збереження сприятливого для життя та здоров'я людини довкілля, а також забезпечення населення рекреаційними ресурсами. Розвиток міста Києва відбувається з мінімальним урахуванням екологічної складової, у наслідок чого відбувається порушення екологічної рівноваги: знищення зелених зон, зміна мезокліматичних показників, забруднення річок, озер, повітря та ґрунтів – природних компонентів, які є основою функціонування природних комплексів. Створення заповідних територій є одним із раціональних шляхів вирішення цієї проблеми.

Ініціатива створення заповідної території на території заплавного лісу Урочища Горбачиха у Дніповському районі м.Києва належить групі науковців КНУ ім.Тараса Шевченка (к.б.н. І.Ю.Парнікоза, к.б.н. А.В. Подобайло, д.б.н. Л.І. Остапченко) у 2006 році та подана до Державного управління охорони навколишнього природного середовища у м.Києві в якості проектованого заказника «Урочище Горбачиха». У звязку із адміністративною реформою, що призвела у 2013 році до ліквідації Держуправління, створення заказника не було доведено до завершення, а документація втрачена. Нинішній документ є поновленням роботи зі створення заповідної території у Дніпровському районі м.Києва.

Вибір **категорії** "ландшафтний заказник" зумовлено потребою збереження всіх компонентів природи як цілісного заплавного комплексу та їхнього біотичного різноманіття як єдиного цілісного та взаємопов'язаного ландшафту, який потребує збереження всіх його компонентів.

Функціонування ландшафтного заказника місцевого значення **"Урочище Горбачиха"** забезпечить збереження та відновлення останніх ландшафтних комплексів заплавних лісів лівобережної частини річки Дніпро в межах Дніпровського району міста Києва та збереження популяцій рідкісних видів флори та фауни.

У Законі України «Про природно-заповідний фонд України» зазначено, що заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів.

Оголошення заказників проводиться без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їхніх власників або користувачів згідно зі ст. 25 ЗУ «Про ПЗФ». Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Назва "Урочище Горбачиха" відповідає історичній назві цієї місцевості й походить від невисокого піщаного узвишшя, що тяглося від Русанівської протоки до села Вигурівщина. Урочище розміщене між протокою Десенка (Чорторий) та масивом Русанівських садів і вже зараз відіграє важливу рекреаційну функцію.

Територія проектованого заказника являє собою фрагмент лівобережної заплави р. Дніпро та розташована в межах Дніпровського району м. Києва. **Площа складає 99 га** - це землі комунальної власності територіальної громади міста Києва в особі Київської міської ради. **Межі зображено на рисунках 1-4**. Конфігурація меж заказника зумовлена наявністю в Генеральному плані розвитку міста Києва до 2020 року території Урочища Горбачиха як зеленої зони загального користування рекреаційного призначення (рис. 5).

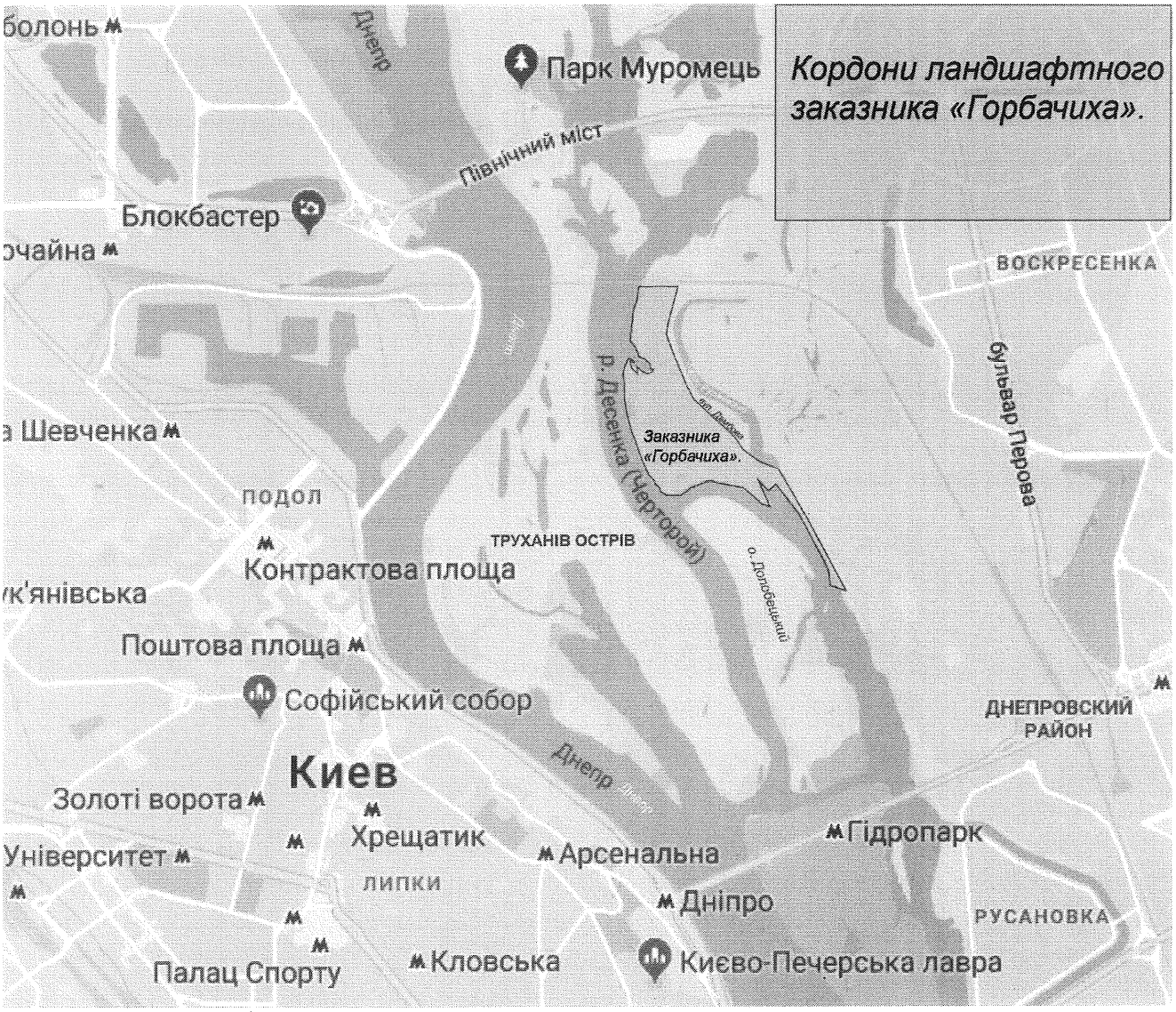

Рис. 1. Межі проектованого заказника «Урочище Горбачиха» на карті м. Києва.

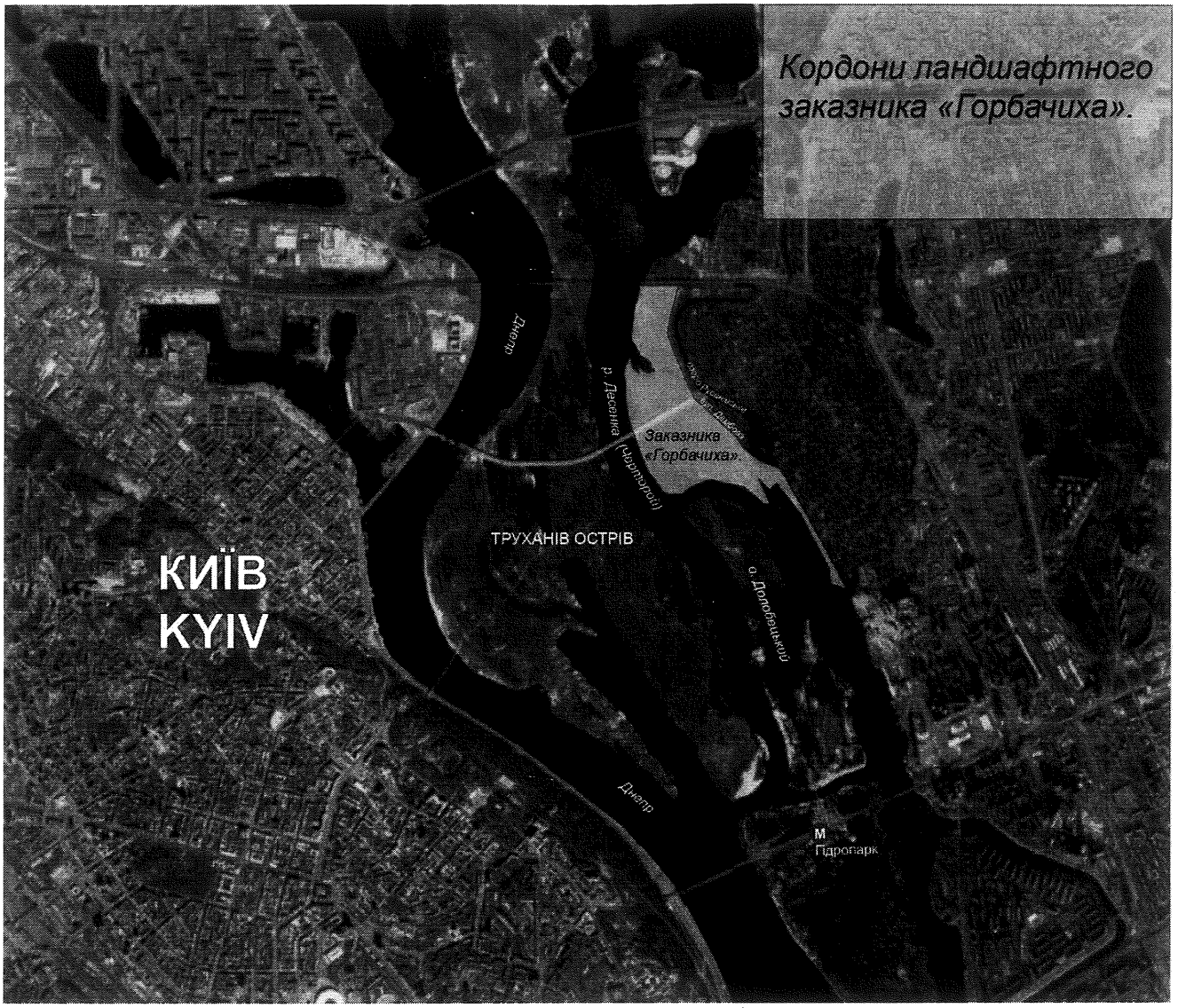
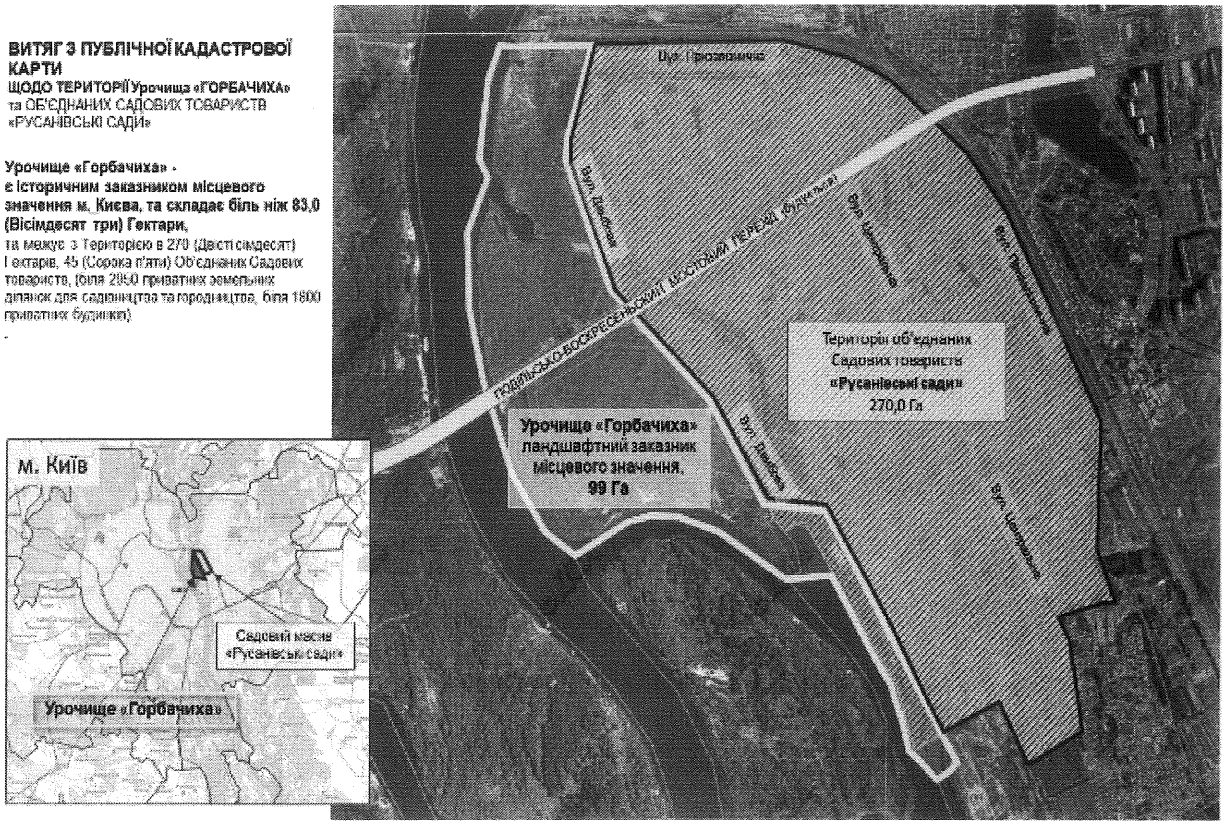

Рис. 2. Межі проектованого заказника “Урочище Горбачиха” на ортофотоплані

Рис. 3. Проекція меж заказника “Урочище Горбачиха” на місцевості.

- Рис. 4. Межі проектованого заказника «Урочище Горбачиха» на витягу з кадастрового плану міста Києва. Кадастрові номери земельних ділянок: 8000000000:66:054:0025, 8000000000:66:054:0009, 8000000000:66:054:0006, 8000000000:66:054:0027, 8000000000:66:054:0026, 8000000000:66:054:0007, 8000000000:66:485:0001, 8000000000:66:054:0016, 8000000000:66:054:0008, 8000000000:66:054:0005 та ті, що зазначені в межах окреслених графічно: (Район: м. Київ КОАТУУ:8000000000 Зона 66 Квартали:585, 588, 591, 594, 597, 600, 603, 605, частково 608, частково 105, частково)
-

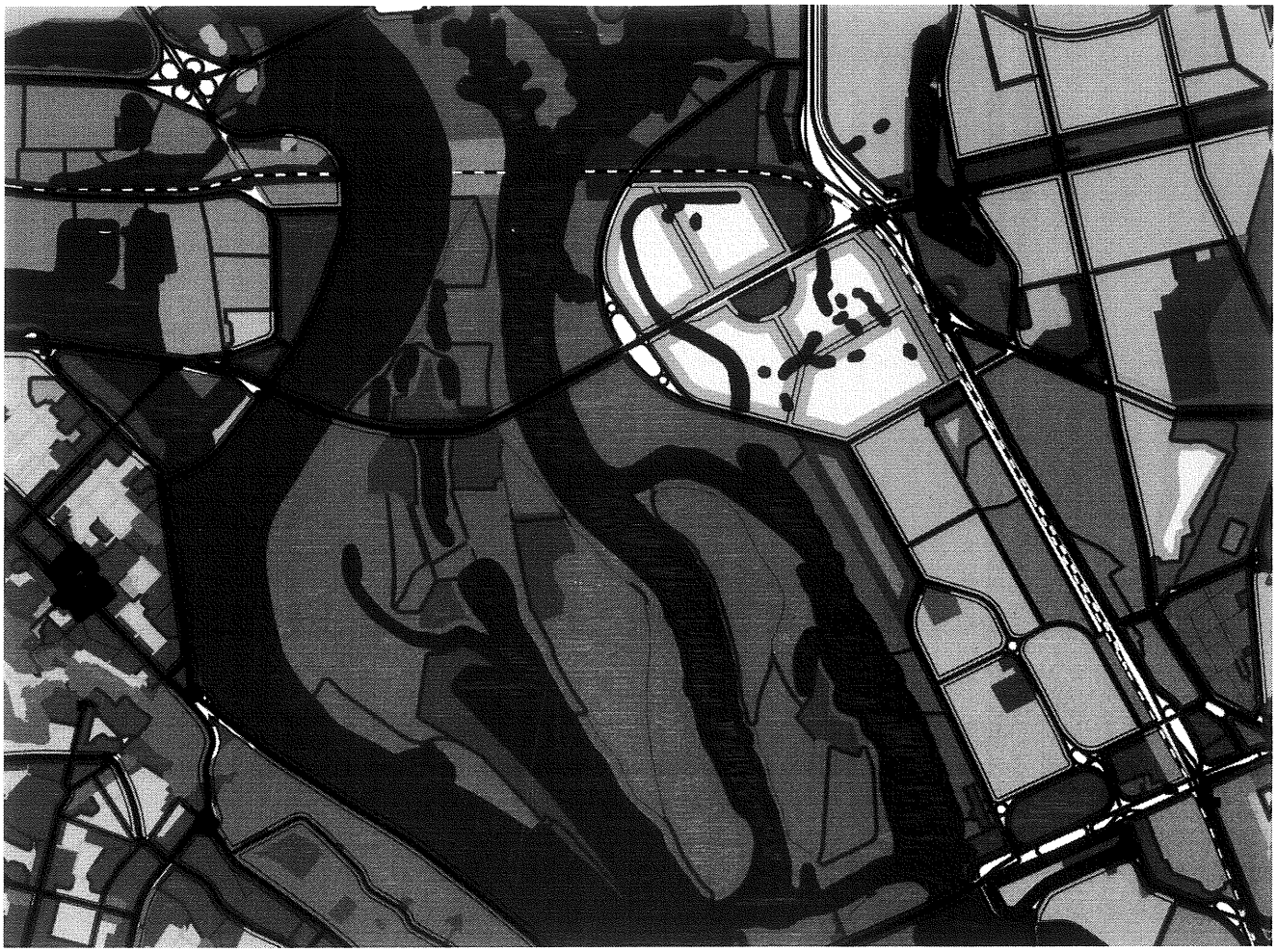

Рис. 5. Фрагмент генерального плану розвитку міста Києва до 2020 року з зображенням навколо озер Русанівське та Небреж паркової зони.

Фізико-географічні умови території та **Історико-культурне значення**

За фізико-географічним районуванням територія об'єкту належить до Дніпровсько-Деснянського району Чернігівського Полісся. Підстилаючу основу заплави сформовано алювіальними відкладеннями: замуленими пісками та заторфованими ґрунтами. Товща мулястих ґрунтів коливається від одного до двох метрів. Абсолютні позначення поверхні в межах 92,0 – 95,7 м.

Етимологія назви. Від дніпровських островів Горбачиха відмежована водами Чорторию, які між Долобецьким, Венеціанським (Гідропарком) островами та лівим берегом, до складу якого наразі входить Горбачиха, носять назву Русанівської протоки. Та його частина, що роз'єднує північну частину Долобецького та Горбачиху, згідно лоції 1982 р., носить назву рукав Горбачів. Імовірно, від назви цього рукава і пішла сучасна назва урочища.

Історія. У XIX ст. урочище Горбачиха мало вигляд невисокого піщаного узвишшя, яке тягнулося від села Вигурівщина до Русанівської затоки. Його вважали однією з київських Лисих гір, про це повідомляє путівник Богуславського (1812 р.): "улюблене пристановище київських, іногородніх та навіть іноземних відьом".

За картографічними даними XIX ст., близько 1855 р. Горбачиха була островом, відмежованим від берега протокою Десенкою (Чорториєм).

Мапа Київської та Полтавської губернії 1915 р., складена за зйомкою 1868 р., дозволяє побачити на території Горбачихи сліди господарського використання, зокрема, тут розміщувались тимчасові споруди – т.з. "Балагани" невідомого призначення.

В 1871-1873 р. Горбачиха становила собою урочище, відділене від материкового лівого берега реліктовою затокою (сучасне озеро Русанівське), яке перетворювалося на острів лише під час весняних повеней. У ті часи урочище використовувалося місцевими мешканцями з сільськогосподарською метою.

Заходи з регулювання водотоку Дніпра проведені у ІІ пол. XIX ст. не оминули району сучасної Горбачихи. Адже спорудження напівзагати біля виходу з Чорторию (1883 р.), загати з переливом води дещо вище середини Чорторию (1884 р.), а також побудова каналу до Старого Чорторию (протоки між Горбачихою та сучасним Долобецьким островом) відхилили головну течію Дніпра до правого берега. При цьому сучасна Горбачиха залишалася лівобережним урочищем, що лише у весняне водопілля знов перетворювалося на острів.

Згідно картографії поч. XX ст. Горбачиха залишалася лівобережним урочищем. Релікт колишньої деснянської протоки – сучасне оз. Русанівське, поступово замулювалося та відмирало.

Цікаву інформацію щодо реліктових лівобережних водотоків дає план лівого берега р. Дніпро від гирла р. Десни до гирла р. Чорторию землеміра Сноєвського, який, імовірно, був складений у І пол. XX ст. Напевне, він відбиває більш ранню гідрологічну обстановку. На плані, зокрема, показаний водотік Гнілуша – релікт колишнього Деснянського водотоку, що витікав з району сучасної Троєщини. Один з його залишків це струмок, що протікає рештками Троєщинських лук вздовж вулиці Бальзака і впадає до Десенки в урочищі В`язки. Втім, у ті часи цей водотік впадав у Десенку нижче і біг до району сучасної Керченської площі, де на мапі зазначено «болото Корчовая». Тут він приймав у себе ще одну притоку, що складалася зі спільного водотоку струмка з болота Корчова, що на північ від тодішньої Воскресенської слобідки та водотоку, що починався з району сучасних Русанівських садів (тут зазначено невідоме з інших джерел «оз. Житнинь»). Цей останній водотік, імовірно, є також рештками мандрування (блукання) заострівного рукава Десни. Саме його рештками є, як виявляється, сучасне озеро Радунка (Райдуга). На захід від Радунки також зберігся ланцюжок озер, що, імовірно, є також рештками колишнього водотоку Гнілуши.

На мапах 1930-х р. Горбачиха вказана як лівобережний масив із невеликою затокою на півдні, то сполучається з Долобецьким островом. (Станом на 1931 р. північна частина сучасного Долобецького острова була сполучена з лівим берегом греблею так, що вхід до Русанівської протоки був перекритий. Горбачиха ж показана лівобережним масивом з невеликою затокою з півдня. На схемі ж 1932 р. показано іншу ситуацію. Тут південна частина сучасного Долобецького острова сполучена з Горбачихою, вони від'єднанні від лівого берега протокою. Ще одну ситуацію ми бачимо на мапі 1936 р.: сполучені між собою Горбачиха та північна частина сучасного Долобецького острова від'єднані від лівого берега лише затокою). Невідповідність між даними 1931 р., 1936 р. та 1932 р. пояснюється, напевне, використанням на мапі 1931 р. більш ранньої гідрологічної обстановки. Що ж до протоки, яка відділяла масив Долобецький від Горбачихи на мапі 1932 р., то вона, імовірно, виникала лише під час розливів Дніпра. Це підтверджується німецьким аерофотознімком 1943 р. На німецькій мапі 1943 р., зробленій на основі аерофотознімків, урочище Горбачиха має назву Кодачек (Кодаком називалася протока між островами Трухановим та Муромцем). Цікавою деталлю, яку добре видно на мапі 1943 р., є більша за сучасну протяжність Північної затоки Горбачихи. Адже показаний на мапі її довгий південний ріг наразі затоплений після підняття рівня води при заповненні Канівського водосховища. Аналіз аерофотознімку 1943 р. також дозволяє пояснити вищеописані зміни статусу тодішнього урочища Кодачек (Горбачиха) та поряд розташованої північної частини острова Долобецький (на мапі 1943 р. – урочище Кут). Адже під час весняних повеней деснянські води з Десенки спрямовувалися не тільки до Чорторию. Значна їх частина утворювала потужний водотік Старим Чорторієм та Русанівською протокою. Все це призводило до відкладання у вказаних протоках, а також у

Долобецькій та Венеціанській протоці великої маси алювію. Після спадання води це призводило до утворення у них великих піщаних мілин, які об'єднували окремі заплавні масиви. На зазначеному знімку видно такі мілини біля входу до Старого Чорторию (протоки між урочищем Кут (північна частина сучасного Долобецького) та лівим берегом), на південному закінченні Долобецької протоки між Трухановим та Долобецьким, а також у західній частині протоки між двома частинами сучасного Долобецького (сучасне Долобецьке озеро та затока). Аерофотознімок дозволяє також охарактеризувати тогочасні ландшафти цих урочищ. Це були ділянки заплавних лук, ксерофітні луки на піщаних гривах, невисокі вербові зарості, а також невеликі ділянки заплавного вербово-осокорового лісу.

Після Великої Вітчизняної війни було прийнято концепцію паркового використання території Дніпровських островів та заплавних урочищ. Землі на схід від озера Русанівського віддали під Русанівські колективні сади, а урочище Горбачиха, відгороджене від садів захисною дамбою, лишалося неосвоєним. Тут залишилися ділянки заплавних лук та заплавного вербово-осокорового лісу, невисокі вербові зарості та ксерофітні луки. Однак після Великої Вітчизняної війни в урочищі побудована дорога з бетонних плит, аналогічна прокладеній на Трухановому. Імовірно, її призначенням було у комбінації з понтонними мостами забезпечувати швидку переправу військ через Дніпро трасою Рибальський півострів-Труханів-Горбачиха.

Спорудження Київської та Канівської ГЕС призвели до уповільнення течії Дніпра та певної «фіксації» меж дніпровських островів та урочищ.

В 1971-1973 р. Горбачиха становила собою лівобережне урочище, відділене від материкового лівого берега реліктовою затокою (сучасне оз. Русанівське).

А у 1993 році почалося спорудження Подільсько-Воскресенського мостового переходу, який має з'єднати правий та лівий береги Дніпра у районах Рибальського острова та масиву Воскресенка.

В 1994 р. було прийняте рішення Київської міської Ради № 14, яким урочище зазначене у Переліку цінних природних територій та об'єктів, що резервуються до заповідання. Це рішення було підтверджене Генеральним планом м. Києва до 2020 р. та Програмою комплексного використання зеленої зони м. Києва до 2010 р.

Починаючи з 2000 р., назва «Урочище Горбачиха» з'явилася на план-схемах м. Києва.

Підстави заповідання

Прийняття Київською міською радою **рішення №14 від 17.02.1994 року «Про створення, резервування та збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду в м. Києві»** було обумовлено необхідністю ***збереження і розвитку*** територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, який вже на той час став одним із ***пріоритетних напрямів державної політики України*** у галузі охорони довкілля, збереження природних ресурсів, генетичного фонду тваринного і рослинного світу, унікальних ландшафтів і природних об'єктів як національного надбання народу України.

Рішенням Київради №14 від 17.02.1994 року ряд територій в м.Києві зарезервований під подальше заповідання. Їх перелік дублюється в Генплані до 2020 р. Серед зарезервованих під заповідання територій і урочище Горбачиха (80,3 га).

Така ***пріоритетність була закріплена у низці актів*** законодавства України, що діяли на момент прийняття рішення. У подальшому, після прийняття **рішення КМР №14 від 17.02.1994р.** державна політика у сфері екології, маючи на меті подолання екологічної кризи та забезпечення природоохоронної функції держави, продовжувала розширювати базу стабільності системи національного законодавства, наповнюючи його у тому числі і міжнародними договорами.

Наводимо незначний перелік національного і міжнародного законодавства у системі захисту природно-заповідного фонду України:

1. Декларацією про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року передбачено повновладдя народу України, який має виняткове право на володіння, користування і розпорядження національним багатством, до якого належать земля, надра, водні та інші ресурси. У розділі 7 Декларації визначено вимоги щодо екологічної безпеки громадян, самостійного використання природних ресурсів, створення національної комісії радіаційного захисту населення України, збереження генофонду народу, його молодого покоління.

2. Статтями 52, 53, 55 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р., передбачений порядок: попереднього розгляду клопотань, прийняття рішень про створення чи оголошення територій, об'єктів природно-заповідного фонду та їх охоронних зон; резервування цінних для заповідання природних територій та об'єктів. При цьому, необхідно наголосити на тому, що у розумінні **ч.1 та ч.2 ст. 55** вказаного Закону **метою резервування** цінних для заповідання природних територій та об'єктів є **недопущення знищення або руйнування** в результаті господарської діяльності цінних для заповідання природних територій та об'єктів. До прийняття у встановленому порядку рішень про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду і виділення необхідних для цього коштів проводиться їх резервування. Території, що резервуються з метою наступного заповідання, **залишаються у віданні їх землевласників та землекористувачів** і використовуються за цільовим призначенням з додержанням особливих вимог охорони навколишнього природного середовища, що визначаються рішеннями про резервування.

3. Пунктом 2 Указу Президента України «Про збереження і розвиток природно-заповідного фонду України» від 08.09.1993 р. № 362/93, зокрема п.2, Київській міській державній адміністрації за участю Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Академії наук України і природоохоронних громадських організацій постановлено забезпечити в 1993 році визначення природних територій та об'єктів для прийняття в установленому порядку рішення про їх резервування з метою наступного віднесення до територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Пунктом 3 Указу рекомендовано Київській міській Раді народних депутатів протягом першого півріччя 1994 року *прийняти рішення про резервування природних територій та об'єктів місцевого значення* ***з метою їх віднесення до природно-заповідного фонду***. Саме на виконання Указу Президента і було прийнято **рішення КМР №14 від 17.02.1994р.**

4. Об'єктам природно-заповідного фонду присвячена також **Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні, затверджена постановою Верховної Ради України від 22.09.1994 р. № 177/94-ВР, Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки, затверджена Законом України від 21.09.2000 р. № 1989-III.** Цей закон прийнятий відповідно до рекомендацій Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (1995 р.) щодо питання формування **Всеєвропейськойї екологічної мережі** як єдиної просторової сиситеми територій країн Європи з природним або частково зміненим станом ландшафту.

Формування екологічної мережі передбачає зміни в структурі земельного фонду країни шляхом віднесення (на підставі обґрунтування екологічної безпеки та економічної доцілісності) частини земель господарського використання до категорій, **що підлягають особливій охороні з відтворенням притаманного їм різноманіття природних ланшавтів.**

Долина Дніпра (**Дніпровський екокоридор**) включена до елементів загальнодержавного значення. Частиною Дніпровського екокоридору є й Урочище Горбачиха.

5. Згідно статей 1, 2, 6 Конвенції про охорону біологічного різноманіття, ратифікованою Верховною Радою України 29 листопада 1994 року, яких Україна

зобов'язалась дотримуватись, основними цілями є **збереження біологічного різноманіття**, стале використання його компонентів і спільне одержання на справедливій і рівній основі вигод, пов'язаних з використанням генетичних ресурсів і шляхом надання необхідного доступу до генетичних ресурсів і шляхом належної передачі відповідних технологій з урахуванням усіх прав на такі ресурси і технології, а також шляхом належного фінансування.

За вимогами ст.ст. 8, 10 Конвенції Україна зобов'язалась регулювати (раціонально використовувати) біологічні ресурси, які мають важливе значення для **збереження біологічного різноманіття в охоронних територіях** або за їх межами, для забезпечення їх збереження і сталого використання; сприяти захисту екосистеми, природних місць мешкання і збереженню життєздатних популяцій видів у природних умовах; заохочувати екологічно обґрунтований і сталий розвиток у зонах, що межують з охоронними територіями з метою сприяння збереженню цих територій; передбачити розгляд питань збереження і сталого використання біологічних ресурсів у процесі прийняття рішень на національному рівні; приймати заходи щодо використання біологічних ресурсів для запобігання або зведення до мінімуму несприятливого впливу на біологічне різноманіття.

Під терміном ***«Біологічне різноманіття»*** розуміється різноманітність живих організмів з усіх джерел, включаючи, серед іншого, наземні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частиною яких вони є.Це поняття включає в себе різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем, а ***«Стале використання»*** - використання компонентів біологічного різноманіття таким чином і такими темпами, які не приводять у довгостроковій перспективі до вичерпання біологічного різноманіття, тим самим зберігаючи її властивість задовольнити потреби теперішнього і майбутнього поколінь і відповідати її сподіванням.

6. Важливим кроком до зміцнення природоохоронної сфери стало прийняття 28 червня 1996 року Конституції України, в якій стверджується, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України є **обов'язком держави** (стаття 16), кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля (стаття 50) і кожен зобов'язаний не завдавати шкоди природі та відшкодовувати завдані ним збитки (стаття 66).

7. Статтею 72 Земельного кодексу Української РСР (в редакції 1991 року, чинної на момент прийняття рішення) був закріплений склад земель природоохоронного призначення, до яких належали: землі заповідників, національних, зоологічних і дендрологічних парків, парків - пам'яток садово-паркового мистецтва, ботанічних садів, **заказників** (за винятком мисливських), заповідних урочищ, пам'яток природи. На землях природоохоронного призначення **заборонялась діяльність, що суперечить їх цільовому призначенню** або яка може негативно впливати на якісний стан земель. Для **забезпечення режиму** заповідників, національних, зоологічних і дендрологічних парків, парків - пам'яток садово-паркового мистецтва, ботанічних садів, **заказників** (за винятком мисливських), заповідних урочищ, пам'яток природи **встановлювались охоронні зони із забороною на землях цих зон діяльності**, що шкідливо впливає або може вплинути на забезпечення додержання режиму земель природоохоронного призначення.

7.1. У подальшому, після набрання чинності з 01.01.2002 року Земельним Кодексом України, статтею 44 склад земель природно-заповідного фонду став поділятися на: **природні території та об'єкти** (природні заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники, регіональні ландшафтні парки, **заказники**, пам'ятки природи, заповідні урочища), а також **штучно створені об'єкти** (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва).

8. Згідно до ст.ст.1, 5, Законом України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» від 07.12.1990 року (втратив чинність 21.05.1997р.) Київська міська Рада, як орган місцевого самоврядування, була наділена правом

розпорядження природними ресурсами (земля, її надра, води, ліси, рослинний і тваринний світ), що становили фінансово-економічну базу місцевого самоврядування.

На сьогоднішній день повноваження Київської міської ради (власні та делеговані) у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища закріплені у статті 33 Закону України «Про місцеве самоврядування», серед них:

а) власні (самоврядні):

- підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, **участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля**;

- **підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій** щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом;

б) делеговані:

- **здійснення контролю** за дотриманням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів.

До відання виконавчих органів міських рад (за винятком міст районного значення), крім повноважень, зазначених у пункті **"б"** частини першої цієї статті, належить **координація** на відповідній території діяльності спеціально уповноважених державних органів управління з охорони природи.

Варто також обов'язково зазначити та виокремити те, що **виключною компетенцією** міської ради є:

- вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин; прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;
- внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом;
- прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу (**стаття 26 Закону України «Про місцеве самоврядування»**)

9. Відповідно до положень ст. 60 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 26.06.1991 р., які повністю узгоджуються з положеннями статті 44 Земельного кодексу України, природні території та об'єкти, що мають велику екологічну цінність як унікальні та типові природні комплекси, **підлягають особливій охороні**, для збереження сприятливої екологічної обстановки, попередження та стабілізації негативних природних процесів і явищ. Вони утворюють єдину територіальну систему і включають території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні та лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, полезахисні та інші типи територій та об'єктів, що визначаються законодавством України. До складу природно-заповідного фонду України входять державні заповідники, природні національні парки, **заказники**, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповідні урочища.

За вимогами статті 61 цього Закону, ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну і економічну цінність і призначені для збереження природної різноманітності, генофонду видів тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу та фонового моніторингу навколишнього природного середовища, **вилучаються з господарського використання** повністю або частково і **оголошуються територією чи об'єктом природно-заповідного фонду України**.

Що стосується охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, то статтею 64 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» такі види тваринного і рослинного світу, які постійно або тимчасово перебувають (зростають) у природних умовах у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, **підлягають особливій охороні і заносяться до Червоної книги України**. Охорона та відтворення об'єктів Червоної книги України забезпечуються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами, які є суб'єктами використання тваринного і рослинного світу відповідно до закону. Об'єкти Червоної книги України можуть бути об'єктами права державної, комунальної та приватної форми власності відповідно до закону. Ведення Червоної книги України покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

10. Конвенцією (Бернською) «Про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі» 1979 року, ратифікованою Верховною Радою України 29.10.1996 р., Україна **зобов'язалась:**

- вживати необхідних заходів для **збереження** популяцій дикої флори та фауни або їх адаптації на рівні, який відповідає, зокрема, екологічним, науковим та культурним вимогам, враховуючи при цьому економічні та рекреаційні вимоги, а також потреби підвидів, різновидів чи форм, що перебувають під загрозою в певній місцевості;
- вживати заходів щодо **сприяння виробленню національної політики** з метою збереження дикої флори, фауни та природних середовищ існування з приділенням особливої уваги зникаючим та вразливим видам, перш за все ендемічним, та середовищам існування, які перебувають під загрозою у відповідності з положеннями даної Конвенції.;
- **в своїй політиці в галузі планування і розвитку** та в своїх заходах у боротьбі з забрудненням **враховувати питання збереження дикої флори та фауни**;
- сприяти висвітленню та розповсюдженню загальної інформації про необхідність збереження дикої флори та фауни і їх природних середовищ існування; зберігати середовища існування видів дикої флори і фауни, особливо тих, які вказані в Додатках I і II, а також середовищ існування, що перебувають під загрозою;
- **наділяти особливою увагою охорону середовищ, що мають значення для мігруючих видів**, вказаних у Додатках II і III та які відповідно прилягають до міграційних шляхів як місця зимівлі, скупчення, годівлі, виведення потомства чи линяння.
- Україна має вживати відповідних і необхідних законодавчих та адміністративних заходів для забезпечення охорони середовищ існування видів дикої флори та фауни, а також приділяти особливу увагу охороні територій, що мають значення для мігруючих видів.

11. Статтею 26 Закону України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 р. встановлений перелік способів забезпечення охорони рослинного світу, а це:

- встановлення правил і норм охорони, використання та відтворення об'єктів рослинного світу;

- заборона та обмеження використання природних рослинних ресурсів у разі необхідності;

- **створення та оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду**;

- здійснення оцінки впливу на довкілля та інших заходів з метою запобігання загибелі об'єктів рослинного світу в результаті господарської діяльності;

- організація наукових досліджень, спрямованих на забезпечення здійснення заходів щодо охорони та відтворення об'єктів рослинного світу;

- встановлення юридичної відповідальності за порушення порядку охорони та використання природних рослинних ресурсів; розвиток системи інформування про об'єкти рослинного світу та виховання у громадян дбайливого ставлення до них;

- створення системи державного обліку та здійснення державного контролю за охороною, використанням та відтворенням рослинного світу;

- **занесення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин до Червоної книги України, та рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань - до Зеленої книги України** та інш.

Збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу гарантується **ст. 27** даного Закону, відповідно до якої підприємства, установи, організації та громадяни, діяльність яких пов'язана з розміщенням, проектуванням, реконструкцією, забудовою населених пунктів, підприємств, споруд та інших об'єктів, а також введенням їх в експлуатацію, **повинні** передбачати і здійснювати заходи щодо збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу. **Будівництво**, введення в експлуатацію підприємств, споруд та інших об'єктів і застосування технологій, **що викликають порушення стану та умов місцезростання об'єктів рослинного світу**, засмічення, а також забруднення хімічними та іншими токсичними речовинами територій, зайнятих ними, **забороняється**.

Особливій охороні підлягають рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, види рослин, що зростають в природних умовах на території України (у тому числі й в урочищі Горбачиха) в межах її територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони - заносяться до **Червоної книги України**.

12. Відповідно до статті 37 Закону України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. охорона тваринного світу забезпечується шляхом:

- **охорони середовища існування**, умов розмноження і шляхів міграції тварин, формування екологічної мережі, створення державних заповідників, заказників і визначення інших природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні;

- встановлення особливого режиму охорони видів тварин, занесених до Червоної книги України і до переліків видів тварин, які підлягають особливій охороні на території Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя;

- розроблення і впровадження програм (планів дій) щодо збереження та відтворення видів диких тварин, які перебувають під загрозою зникнення.

13. Статтею 11 Закону України «Про Червону книгу» від 07.02.2002 року **охорона та відтворення об'єктів** Червоної книги України **забезпечується** органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, що є суб'єктами використання тваринного і рослинного світу, власниками об'єктів Червоної книги України, власниками та користувачами земельних ділянок, у межах яких перебувають рідкісні і такі, що знаходяться під загрозою зникнення, види тваринного і рослинного світу, занесені до Червоної книги України. Така охорона забезпечується шляхом:

- установлення особливого правового режиму охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, заборони їх використання (добування та збирання) в господарських та військових цілях;
- урахування вимог щодо їх охорони під час розроблення нормативно-правових актів;
- систематичної роботи з виявлення місць їх перебування (зростання), проведення постійного спостереження (моніторингу) за станом їх популяцій;
- пріоритетного створення заповідників, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також екологічної мережі на територіях, де перебувають (зростають) об'єкти Червоної книги України, та на шляхах міграції рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного світу;
- створення центрів та "банків" для збереження генофонду зазначених об'єктів;
- розведення їх у спеціально створених умовах (зоологічних парках, розплідниках, ботанічних садах, дендрологічних парках тощо);
- урахування спеціальних вимог щодо охорони об'єктів Червоної книги України під час розміщення продуктивних сил, вирішення питань відведення земельних ділянок, розроблення проектної та проектно-планувальної документації, здійснення оцінки впливу на довкілля.

Охорона та відтворення об'єктів Червоної книги України забезпечуються також шляхом:

- здійснення необхідних наукових досліджень з метою розроблення наукових засад їх охорони та відтворення;
- установлення підвищеної адміністративної, цивільної та кримінальної відповідальності за знищення чи пошкодження об'єктів Червоної книги України, заподіяння шкоди середовищу їх перебування (зростання);
- проведення освітньої та виховної роботи серед населення; здійснення інших заходів відповідно до законодавства.

Перебування (зростання) на певній території рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, є підставою для оголошення її об'єктом природно-заповідного фонду України загальнодержавного значення.

Для забезпечення вирішення транскордонних та інших проблем охорони і відтворення об'єктів Червоної книги України здійснюється міжнародне співробітництво в цій сфері шляхом укладання і виконання відповідних двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів, організації біосферних заповідників, створення на територіях, суміжних з іншими державами, міждержавних заповідників, національних парків, заказників та інших територій і об'єктів природно-заповідного фонду, проведення спільних наукових досліджень, обміну їх результатами.

Види тваринного і рослинного світу, занесені до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів і Європейського Червоного списку, які перебувають (зростають) у природних умовах у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, можуть заноситися до Червоної книги України або їм може надаватися інший особливий статус відповідно до законодавства.

Стаття 20 передбачає відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України. Зокрема, таку відповідальність несуть особи, винні у: погіршенні, знищенні середовища перебування (зростання) видів тваринного та рослинного світу, занесених до Червоної книги України; незаконному, в тому числі з порушенням вимог виданих дозволів, використанні об'єктів Червоної книги України або їх знищенні; невиконанні законних вимог посадових

осіб органів державної влади, що здійснюють управління, регулювання та контроль у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України.

14. **Боннською конвенцією** «Про збереження мігруючих видів диких тварин», 1979 року, ратифікованою Верховною Радою України 19.03.1999 р., Україна **визнала** важливість збереження мігруючих видів і необхідність вжиття заходів, щоб запобігти загрозі їх зникнення, та **зобов'язалась**:

а) сприяти здійсненню досліджень щодо мігруючих видів і співробітничати при цьому;

б) докладати зусиль щодо забезпечення негайної охорони мігруючих видів, які включені до Додатка 1 Конвенції;

в) докладати зусиль щодо укладання угод про збереження та регулювання використання мігруючих видів, які включені до Додатка II Конвенції.

Дніпровський екологічний коридор, невід'ємною частиною якого є урочище Горбачиха, є складовою частиною Всеукраїнської екологічних мереж, та згідно з національним законодавством України про екологічну мережу, **визначений елементом національного значення**. Щороку через Дніпровський екологічний коридор здійснюються сезонні міграції великої кількості видів тварин, щодо охорони яких Україна підписала низку міжнародних угод та конвенцій. Перелік видів, що мігрують у т.ч. через ур. Горбачиха, і при цьому знаходяться під охороною міжнародних конвенції та угод, ратифікованих Україною додаємо. Разом з тим м. Київ перекриває своїми кварталами забудови Дніпровський екологічний коридор практично на 40 км. Таким чином, сам Київ є найбільшою перешкодою для мігруючих видів на всій протяжності екологічного коридору.

Знищення шляхів міграцій (особливо у цій критичній точці Дніпровського екологічного коридору) і тим більше місць поселення видів, що охороняються Бернською Конвенцією «Про охорону диких видів флори та фауни та середовища існування у Європі» **прямо заборонене** статтею 4 Конвенції, яку (Конвенцію) Україна ратифікувала і зобов'язалась неухильно дотримуватись.

15. У статті II Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (**AEWA**), ратифікованою ВРУ 04.07.2002 року, Україна **зобов'язалась** вживати скоординовані заходи для підтримання сприятливого статусу збереження мігруючих водно-болотних птахів або відновлення такого статусу. Україна **погодилась застосовувати** в межах кордонів своєї національної юрисдикції низку загальних природоохоронних заходів, описаних у статті III Угоди, а також ряд більш конкретних дій, визначених у Плані дій, який додається до Угоди.

- згідно ст. 3 Україна має визначати середовища існування мігруючих водно-болотних птахів, які знаходяться в межах її території, та сприяти охороні, управлінню, реабілітації і відновленню цих середовищ;
- У пункті 7.3 Плану дій від Секретаріату Угоди вимагається координувати розроблення серії природоохоронних керівних принципів з метою надання сприяння Сторонам виконувати свої зобов'язання в рамках Угоди.

16. Рішенням Київської міської ради від 19 липня 2005 року **№ 806/3381** ***«Про затвердження Програми розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень в центральній частині міста»***, урочище Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва площею 80,3 га, (як парк відпочинку) увійшло у Перелік

наявних територіально і типологічно визначених озеленених територій загального користування, які мали бути основою наступних інвентаризацій та планувального закріплення з виготовленням у встановленому порядку державних актів на право земельного користування (**табл. 2**). Ця Програма була попереднім етапом і основою наступних робіт щодо інвентаризації, встановлення і закріплення меж озеленених територій та встановлення обмежень (обтяжень) на використання земельних ділянок у відповідності з постановою Кабміну України від **25.08.2004 р. № 1094** ***"Про затвердження Порядку розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного значення"***.

Відповідно до статті 4 урочище «Горбачиха» увійшло як планувальне утворення до рекреаційної зони, які потребують закріплення їх меж у статусі особливо охороняємих територій. Додатково у рішенні Київської міської ради від **19 липня 2005 року №806/3381** зазначено, що урочище «Горбачиха» увійшло до переліку територій, що пропонуються для розвитку мережі об'єктів природно-заповідного фонду як парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення площею 80,3 га.

17. Концепцією загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2006 р. № 70-р, КМУ **зобов'язав** державного замовника Програми – Мінприроди разом з іншими заінтересованими центральними і місцевими органами виконавчої влади розробити та подати у тримісячний строк Кабінетові Міністрів України проект Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року.

Це також було передбачено рішенням Київської міської ради № 370/1804 від 28 березня 2002 року «Про затвердження Генерального плану міста Києва та проекту планування його приміської зони на період до 2020 року».

Відповідно до ст. 51 Земельного кодексу України, до земель рекреаційного призначення належать, зокрема, земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів.

18. Державною стратегією регіонального розвитку, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014р. №385 про **створення** на території України з 2014 року до 2017 року 6733 тис. га **ПЗФ**, а до 2021 року - 9095 тис.га. Частка ПЗФ на 1 січня 2017 року повинна становити -11% і на початок січня 2021 року - 15% від площі держави. Дані показники деталізовані в розрізі областей.

Для м. Києва показники виглядають наступним чином:

Площа земель природно-заповідного фонду* (тис.га)

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
м. Київ	12.5	15.9	17.6

Питома вага площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці* (відсотків)

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
м. Київ	14.9	19	21

Усвідомлюючи невиконання Стратегії регіонального розвитку (в частині збільшення площ природно-заповідного фонду), Кабінет Міністрів України 20 грудня 2017 р. видав Постанову № 1089 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», яка вдосконалила систему звітності щодо виконання задач Стратегії. Зокрема, Додаток 4 до Стратегії в новій редакції містить Перелік щорічних індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. На відміну від початкової версії документа, затвердженого у 2014 році, **показники питомої ваги природно-заповідного фонду тепер деталізовані** не лише в розрізі областей, а й містять щорічні показники.

19. **Європейською ландшафтною конвенцією**, яка ратифікована законом № 2831-IV від 07.09.2005, ВВР, ст.547 , зокрема згідно ст. 5,Україна зобов'язалася встановлювати та впроваджувати ландшафтну політику, спрямовану на охорону, регулювання і планування ландшафту шляхом прийняття конкретних заходів викладених у статті 6. Статьи : чего???

Багатство природних ландшафтів є надбанням Українського народу, його природною спадшиною і має служити нинішнім та майбутнім поколінням, як це проголошено в Конституції України (254к/96-ВР).

Створення заказника буде кроком до реалізації вимог низки міжнародних природоохоронних конвенцій та угод, ратифікованих Україною.

Рослинність та флора. Більшу частину урочища Горбачиха після зарегулювання Дніпра вкрили спонтанні листяні ліси. Особливу унікальність в межах міста має велика ділянка листяного лісу, а саме старовікові деревостани осокорів та верби білої. Загалом у деревостанах урочища поширені

1. тополя чорна (Populus nigra),
2. тополя біла (Populus alba),
3. верба біла (Salix alba),
4. в'яз (Ulmus laevis),
5. верба тритичинкова (Salix triandra),
6. сосна (Pinus sylvestris),
7. ясен (Fraxinus excelsior),
8. черемха звичайна (Padus avium),
9. дуб черещатий (Quercus robur),
10. клен гостролистий (Acer platanoides),
11. клен татарський (Acer tataricum),
12. клен американський (Acer negundo),
13. горобина (Sorbus aucuparia),
14. клен сріблястий (Acer sacharinum),
15. береза повисла (Betula pendula),
16. шовковиця біла (Morus alba),
17. вишня повстиста (Prunus tomentosa)
18. вишня культурна (Cerasus vulgaris).

В чагарниковому ярусі тут виявлені:

1. смородина чорна (Ribes nigrum),
2. бузина чорна (Sambucus nigra),
3. калина (Viburnum opulus),
4. свідина біла (Swida alba),
5. свідина криваво-червона (Swida sanguinea),
6. аморфа кущова (Amorpha fruticosa),
7. дрік фарбувальний (Genista tinctoria),
8. бирючина (Ligustrum vulgare),
9. крушина (Frangula alnus),
10. шипшина собача (Rosa canina) ,
11. ожина сиза (Rubus caesius).

Окрім того, на Долобецькому острові спеціально висаджено на верхівках піщаних дюн сосну (Pinus sylvestris). На деревах в обох урочищах росте омела біла (Viscum album).

В листяних лісах Горбачихи широко поширені ліани дівочий виноград (Parthenocissus inserta) та здичавілий виноград (Vitis vinifera).

Сформовані за участю багатьох деревних порід заплавні ліси Горбачихи мають дуже багатий травостій. Зокрема виявлені

1. гадючник звичайний (Filipendula vulgaris),

2. конвалія травнева (Convallaria majalis) – охороняється Рішенням Київради № 219/940 від 29.06.2000 р.,
3. осока шорстка (Carex hirta),
4. холодок лікарський (Asparagus officinalis),
5. цибуля гранчаста (Allium angulosum),
6. кропива дводомна (Urtica dioica),
7. підмаренник північний (Galium boreale),
8. підмаренник Бессерів (Galium mollugo),
9. підмаренник справжній (Galium verum),
10. молочай лозний (Euphorbia esula subsp. tommasiniana),
11. хвощ польовий (Equisetum arvense),
12. хвощ річковий (Equisetum fluviatile),
13. щитник гребінчастий (Dryopteris cristata),
14. щитник чоловічий (Dryopteris filix-mas),
15. бугила лісова (Anthriscus sylvestris),
16. ториліс японська (Torilis japonica),
17. хвилівник звичайний (Aristolochia clematitis),
18. ластовень (Vincetoxicum hirundinaria),
19. деревій заплавний (Achillea inundata),
20. деревій звичайний (Achillea millefolium),
21. полин лікарський (Artemisia abrotanum),
22. осот польовий (Cirsium arvense),
23. нечуйвітер зонтичний (Hieracium umbellatum),
24. кремена несправжня (Petasites spurius),
25. тонкопромінник однорічний (Phalacroloma annuum),
26. золотушник канадський (Solidago canadensis),
27. золотушник звичайний (Solidago virgaurea),
28. жовтий осот польовий (Sonchus arvensis),
29. кульбаба (Taraxacum officinalis),
30. незабудка болотяна (Myosotis scorpioides),
31. конюшина альпійська (Trifolium alpestre),
32. конюшина гірська (Trifolium montanum),
33. конюшина лучна (Trifolium pratense),
34. гикавка сіра (Berteroa incana),
35. жовтушник сірий (Erysimum canescens),
36. горошок мишачий (Vicia cracca),
37. буквиця лікарська (Betonica officinalis),
38. розхідник плющовидний (Glechoma hederacea),
39. енотера дворічна (Oenothera biennis),
40. чистотіл (Chelidonium majus),
41. жовтець повзучий (Ranunculus repens),

42. рутвиця блискуча (Thalictrum lucidum),
43. гравілат міський (Geum urbanum),
44. вероніка довголиста (Veronica longifolia),
45. вероніка колосиста (Veronica spicata),
46. осока прибережна (Carex riparia),
47. півники болотяні (Iris pseudacorus),
48. мітлиця тонка (Agrostis tenuis),
49. кострець Бенекена (Bromopsis benekenii),
50. грястиця збірна (Dactylis glomerata),
51. гусятник малий (Eragrostis minor),
52. лепешняк великий (Glyceria maxima),
53. келерія сиза (Koeleria glauca).

В травостої листяного лісу виявлено:

1. тонконіг звичайний (Poa trivialis),
2. тонконіг дібровний (Poa nemoralis),
3. кропива дводомна (Urtica dioica),
4. гравілат міський (Geum urbanum),
5. гравілат болотяний (Geum rivale),
6. суниці лісові (Fragaria vesca),
7. гадючник звичайний (Filipendula vulgaris),
8. суріпиця пряма (Barbarea stricta),
9. хвощ польовий (Equisetum arvense),
10. щитник шартрський (Dryopteris carthusiana),
11. бугила лісова (Anthriscus sylvestris),
12. дика морква (Daucus carota),
13. борщівник сибірський (Heracleum sibiricum),
14. ториліс японська (Torilis japonica),
15. хвилівник звичайний (Aristolochia clematitis),
16. ластовень (Vincetoxicum hirundinaria),
17. деревій пагорбовий (Achillea collina),
18. деревій звичайний (Achillea millefolium),
19. полин лікарський (Artemisia abrotanum),
20. міцеліс стінний (Mycelis muralis),
21. кремена несправжня (Petasites spurius),
22. золотушник канадський (Solidago canadensis),
23. кульбаба (Taraxacum officinalis),
24. розрив-трава дрібноквіткова (Impatiens parviflora),
25. куколиця (Melandrium album),
26. буквиця лікарська (Betonica officinalis),
27. розхідник плющовидний (Glechoma hederacea),
28. зніт гірський (Epilobium montanum),

29. чистотіл (Chelidonium majus),
30. подорожник ланцетолистий (Plantago lanceolata),
31. подорожник великий (Plantago major),
32. щавель кучерявий (Rumex crispus),
33. вербозілля монетчасте (Lysimachia nummularia),
34. вербозілля звичайне (Lysimachia vulgaris),
35. кравник звичайний (Odontites vulgaris),
36. ранник вузлуватий (Scrophularia nodosa),
37. холодок тонколистий (Asparagus tenuifolius),
38. осока шорстка (Carex hirta),
39. коротконіжка лісова (Brachypodium sylvaticum).

Піщані дюни зарослі вербою гостролистою (Salix acutifolia). На цих дюнах зростають:

1. келерія сиза (Koeleria glauca),
2. костриця Беккера (Festuca beckeri),
3. куничник наземний (Calamagrostis epigeios),
4. жито лісове (Secale sylvestre),
5. миколайчики плоскі (Eryngium planum),
6. полин дніпровський (Artemisia campestris),
7. волошка дніпровська (Centaurea borysthenica),
8. хондрила ситниковидна (Chondrilla juncea),
9. пижмо (Tanacetum vulgare),
10. козельці великі (Tragopogon major),
11. козельці українські (Tragopogon ucrainicus) – вид весений в Європейський Червоний список 1991 р.,
12. смілка татарська (Silene tatarica),
13. заяча капуста звичайна (Sedum maximum),
14. заяча капуста їдка (Sedum acre),
15. заяча капуста шестирядна (Sedum sexangulare),
16. енотера дворічна (Oenothera biennis),
17. щавель кислий (Rumex thyrsiflorus),
18. щавель горобиний (Rumex acetosella),
19. щавель кінський (Rumex confertus),
20. перстач сріблястий (Potentilla argentea),
21. осока лігерійська (Carex ligerica),
22. мітлиця виноградникова (Agrostis vinealis).

Прилегла акваторія Чорторию є середовищем існування добре збережених комплексів прибережно-водної рослинності. У вологолюбних та прибережно-водних біотопах Горбачихи виявлено різноманіття видів:

1. жовтець повзучий (Ranunculus repens),
2. плетуха звичайна (Calystegia sepium),

3. живокіст лікарський (Symphytum officinale),
4. незабудка болотяна (Myosotis scorpioides),
5. берула пряма (Siella (Berula) erecta),
6. череда трироздільна (Bidens tripartita),
7. чихавка (Achillea salicifolia),
8. жовтий осот болотний (Sonchus palustris),
9. вовконіг європейський (Lycopus europaeus),
10. вовконіг високий (Lycopus exaltatus),
11. м'ята блошина (Mentha pulegium),
12. шоломниця звичайна (Scutellaria galericulata),
13. чистець болотяний (Stachys palustris),
14. самосил часниковий (Teucrium scordium),
15. плакун лозний (Lythrum virgatum),
16. гірчак перцевий (Persicaria hydropiper),
17. щавель прибережний (Rumex hydrolopathum),
18. підмаренник болотяний (Galium palustre),
19. валеріана (Valeriana officinalis),
20. осока прибережна (Carex riparia),
21. ситняг болотяний (Eleocharis palustris),
22. півники болотяні (Iris pseudacorus),
23. ситник членистий (Juncus atriculatus),
24. куничник очеретяний (Calamagrostis arundinaceae),
25. катаброза водяна (Catabrosia aquatica),
26. лепешняк великий (Glyceria maxima),
27. рогіз вузьколистий (Typha angustifolia),
28. рогіз широколистий (Typha latifolia),
29. їжача головка зринувша (Sparganium emersum),
30. сусак зонтичний (Butomus umbellatus),
31. частуха подорожникова (Alisma plantago-aquatica),
32. стрілолист (Sagittaria sagittifolia).

Саме тут поширено формації глечиків жовтих (Nuphar lutea) та сальвінії плаваючої (Salvinia natans), які внесено до **Зеленої книги України**. Реліктову водну папороть сальвінію плаваючу також занесено і до **Червоної книги України**.

На території об'єкту наявні угруповання, які охороняються Додатком 1 до Резолюції №4 Бернської конвенції та Оселищною Директивою Європейського союзу: вербові та тополеві ліси, псамофітні комплекси, луки та водна рослинність (Siedliska – Przewodnik metodyczny; Тлумачний.., 2017).

Богату водну флору мають узбережжя, затоки та внутрішні водойми урочища Горбачиха. Тут виявлені:

1. різак алоєвидний (Stratiotes aloides),
2. кушир (Ceratophyllum demersum),
3. водопериця колосиста (Myriophyllum spicatum),

4. ряска мала (Lemna minor),
5. трироздільна (Lemna trisulca),
6. спіородела багатокоренева (Spirodella polyrhiza),
7. різуха велика (Najas major),
8. рдесник пронизанолистий (Potamogeton perfoiliatus),

а також **червонокнижні**:

1. сальвінія (Salvinia natans),
2. водяний горіх (Trapa natans),

регіонально-рідкісні латаття біле (Nymphea alba), що охороняється Рішенням Київради № 219/940 від 29.06.2000 р. та глечики жовті (Nuphar lutea) – охороняються Рішенням Київради № 880/2029 від 23.12.2004 р.

У змінених людиною біотопах урочища Горбачиха виявлені:

1. анізанта покрівельна (Anisantha tectorum),
2. квасениця прямостояча (Xanthoxalis stricta),
3. герань Роберта (Geranium robertianum),
4. жовтушник сірий (Erysimum canescens),
5. дутень ягідний (Cucubalus baccifer),
6. зірчатка середня (Stellaria media),
7. хріниця рідколистний (Lepidium densiflorum),
8. сухоребрик лікарський (Sysimbrium officinale),
9. гикавка сіра (Berteroa incana),
10. тонкопромінник однорічний (Phalacroloma annuum),
11. полин звичайний (Artemisia vulgaris),
12. щириця (Amaranthus retroflexus),
13. солянка (Salsola tragus),
14. амброзія полинолиста (Ambrosia artemisisfolia),
15. полин гіркий (Artemisia absinthium),
16. топінамбур (Helianthus tuberosus),
17. лобода біла (Chenopodium album),
18. спориш (Polygonum aviculare),
19. портулак городній (Portulaca oleracea),
20. льонок (Linaria vulgaris),
21. полоскуха (Echinochloa crusgalli),
22. мишій зелений (Setaria viridis).

Рис. 6 Рослинність Урочища Горбачиха.

Під пологом заплавного лісу трапляються і справжні ботанічні раритети, наприклад давня папороть вужачка. Наявність цієї рослини свідчить про локалізацію в цьому районі грибної плями з якою рослина утворює зв'язок-мікоризу. Наявність же мікоризного поля це свідчення високої придатності урочища для існування лісових та болотяних орхідей.

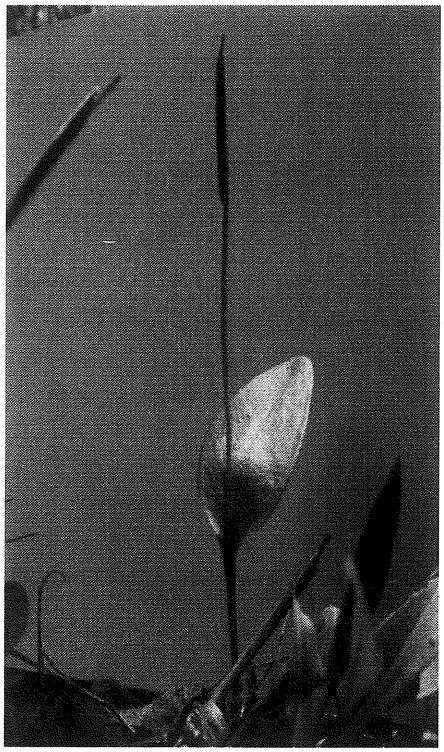

Рис. 7 Папороть вужачка.

Рис. 8 Водяний горіх плаваючий.

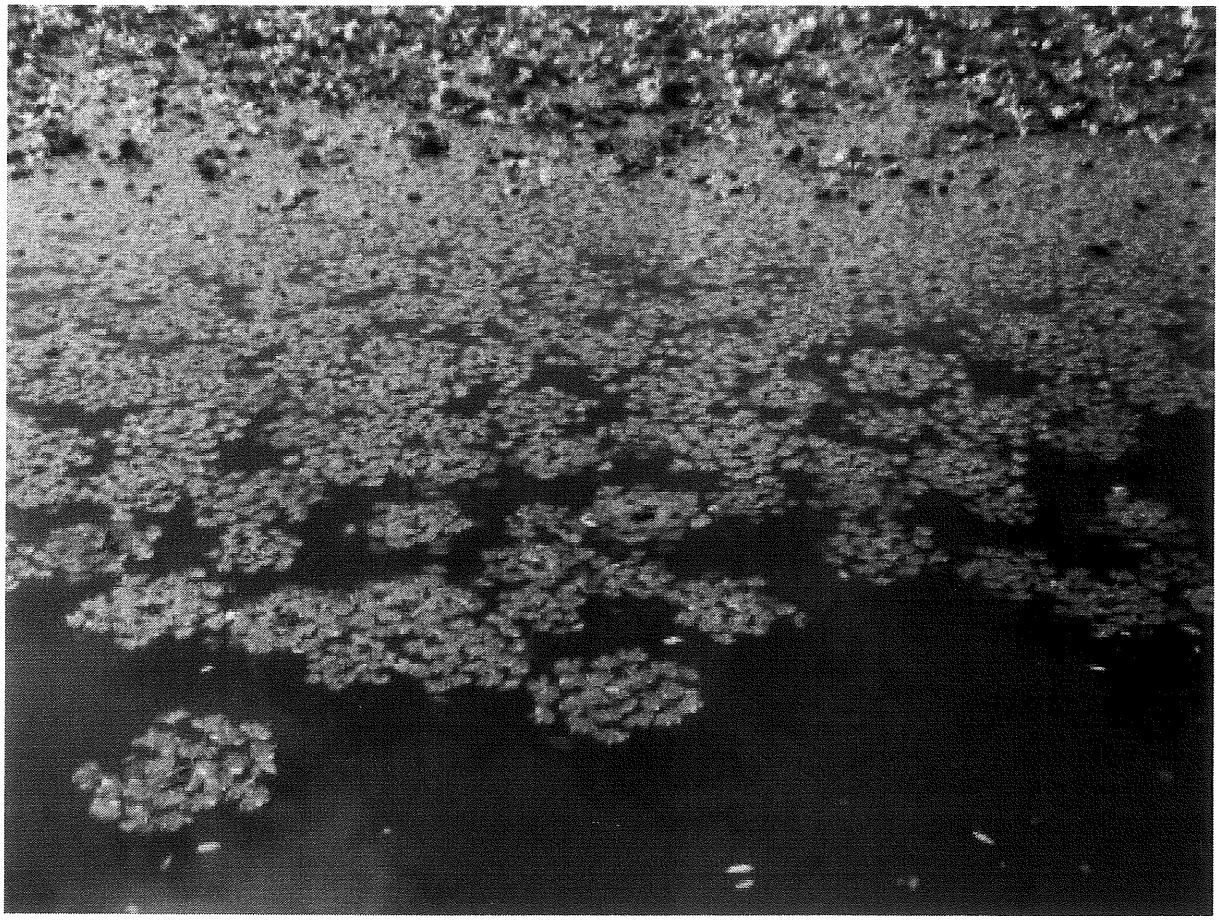

Рис. 9 Зарості водяного горіху плаваючого.

Рис. 10 Сальвінія плаваюча.

Рис. 11 Водяний різак алоєвидний.

Тваринний світ

Відповідно до різних типів рослинних комплексів різноманітним є тваринний світ вказаної території. Великим і маловивченим є світ безхребетних. Але саме вказана територія є середовищем існування комах, занесених до **Червоної книги України**:

- дозорця-імператора,
- кордулегастера кільчастого,
- стрічкарки блакитної,
- джмеля яскравого,
- махаона,
- поліксени,
- молочайного бражника,
- подалірія,
- вусача мускусного та ін.

Досить багатий світ плазунів та амфібій включає занесених до Додатку II до **Бернської конвенції. Їх збереження нерозривно пов'язано з існуванням острівних ландшафтів.**

Територію об'єкту заселює 10 видів амфібій. З них:

- вуж (Natrix natrix),
- озерна жаба (Pelophylax ridibundus).
- деревна жаба (Litoria caerulea)
- тритон гребінчастий (Triturus cristatus)
- джерелянка (Bombina)

охороняються міжнародною **Червоною книгою**, а

- часничниця (Pelobates fuscus)
- зелена ропуха (Pseudepidalea viridis)
- гостроморда жабу (Rana arvalis),

– Бернською конвенцією.

З поширених на острові плазунів:

- ящірка прудка (Lacerta agilis),
- болотяна черепаха (Emys orbicularis),

охороняється **Бернською конвенцією**, а рідкісна неотруйна змія мідянка (Coronella austriaca) **Червоною книгою України.**

Велике значення має збереження прилеглої до берегів акваторії, де зокрема розташовано зимувальні ями. Тут взимку скупчується риба, в тому числі й такі малочисельні зараз у Дніпрі види, як

- головень європейський (Squalius cephalus),
- білизна звичайна (Aspius aspius),
- підуст (Chondrostoma nasus),
- ялець (Leuciscus leuciscus),

а також цінні промислові види:

- сом (Silurus glanis) ,
- судак (Sander lucioperca).

В затоках Горбачихи багаточисельними є

- лин (Tinca tinca)
- карась сріблястий (Carassius gibelio)
- щипавка (Cobitis)
- чеський йорж(Gymnocephalus baloni)
- синець (Ballerus ballerus)
- чехоня (Pelecus cultratus)

що охороняються згідно положень **Бернської конвенції**.

Найбільш численною групою тварин на вказаній території є птахи, значна кількість видів яких є рідкісними або зникаючими. Окрім розмаїття горобиних, тут на гніздуванні відмічені сиворакша, підсоколик великий, боривітер звичайний, шуліка чорний, а також сови вухата та сіра. Взимку можна зустріти також сову болотяну. Територія має важливе значення для збереження і відтворення цінного мисливського птаха – куріпки сірої. Багатство дрібних птахів приваблює на полювання великих хижаків: великого та малого яструбів, канюка звичайного та зимняка. Усі перелічені вище птахи охороняються **Бернською конвенцією**. Саме тут нерідко можна побачити і найбільшого України орла – орлана білохвоста, якого занесено до **Європейського Червоного списку, міжнародної та української Червоних книг**.

Узбережжя заплавного лісу в урочищі "Горбачиха" використовується бобром (Castor fiber), якого внесено до Додатку II до **Бернської конвенції**. Старі верби в урочищі Горбачиха дають прихисток багатьом видам кажанів.

Зарослі чагарниками смуги заплавних лісів і піщані коси активно використовуються з кінця літа і до початку льодоставу хвилею мігруючих через місто коловодних і лісових птахів. Зокрема тут на прольоті зустрічаються **червонокнижні види:**

- кулик-сорока (Haemantopus ostralegus),
- крячок каспійський (Hydroprogne caspia) ,
- крячок малий (Sternula albifrons),

а також занесені до Додатку II **Бернської конвенції**:

- крячки річковий (Sterna hirundo),
- мартин малий (Hydrocoloeus minutus),
- побережник чорногрудий (Calidris alpina)
- побережник червоногрудий (Calidris ferruginea),
- брижачі (Philomachus pugnax),
- коловодник лісовий (Tringa ochropus),
- коловодник та болотяні (Tringa glareola),
- набережник (Actitis hipoleucos),
- пісочник малий (Charadrius dubius).

Влітку на прихованих затоках Горбачихи, зокрема Чаплиній, полюють не тільки більш звичайні сірі, але й більш рідкісні великі білі чаплі.

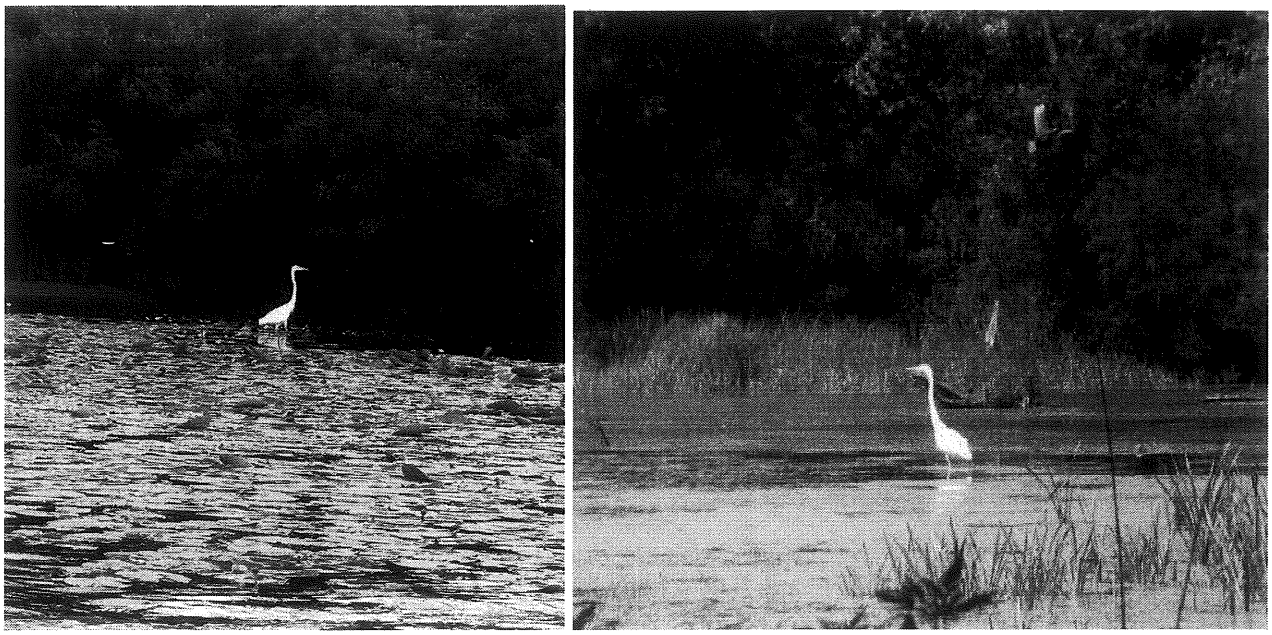

Рис. 12 Чапля біла.

Рис. 13 Чапля сіра.

Протягом теплого сезону в лісах та прилеглих ділянках заплави спостерігається велика кількість птахів: вівсянок, вівчариків, славок, очеретянок, дроздів та синиць. З видів, внесених до Додатку ІІ **до Бернської конвенції**, на вказаних територіях наявні:

сова вухата (Asio otus),

ремез (Remiz pendulinus),

вивільга (Oriolus oriolus),

дятли (Picidae)

малий строкатий (Dryobates minor),

середній строкатий (Leiopicus medius),

сирійський (Dendrocopos syriacus)

жовна сива (Picus canus),

крутиголовка (Jynx torquilla),

одуд (Upupa epops),

сорокопуд терновий (Lanius collurio),

берестянка звичайна (Hippolais icterina) (Костюшин, 1994).

Спостерігається також висока щільність гніздувань соловейка (Luscinia luscinia).

Заказник «Урочище Горбачиха» у структурі екомережі. Основою екомережі та природно-заповідного фонду м. Києва є зелені зони міста та річкові й озерні природні комплекси. Проектований заказник має важливе значення як ключова територія Дніпровського екокоридору та регіональної екомережі Київської області, а також екомережі міста Києва.

Екомережа - єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного- та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і, відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України, підлягають особливій охороні.

Відповідно до Схеми формування екомережі м. Києва, яка була затверджена рішенням Київської міської ради (від 28 грудня 2006 р. № 546/603), територія проектованого заказника "Урочище Горбачиха" є ядром з лучно-чагарниковою рослинністю (рис. 14).

У пункті 4 статті 15 Закону України «Про екомережу», **«Зведена схема формування екомережі України, регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності»**.

Формування, збереження та використання екомережі здійснюється відповідно до таких основних принципів:

- забезпечення цілісності екосистемних функцій складових елементів екомережі;
- збереження та екологічно збалансоване використання природних ресурсів на території екомережі;
- зупинення втрат природних та напівприродних територій (зайнятих рослинними угрупованнями природного походження та комплексами, зміненими в процесі людської діяльності), розширення площі території екомережі;
- забезпечення державної підтримки, стимулювання суб'єктів господарювання під час створення на їх землях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших територій, що підлягають особливій охороні, розвитку екомережі;
- забезпечення участі громадян та їх об'єднань у розробленні пропозицій і прийнятті рішень щодо формування, збереження та використання екомережі;
- забезпечення поєднання національної екомережі з екомережами суміжних країн, що входять до Всеєвропейської екомережі, всебічний розвиток міжнародної співпраці у цій сфері.

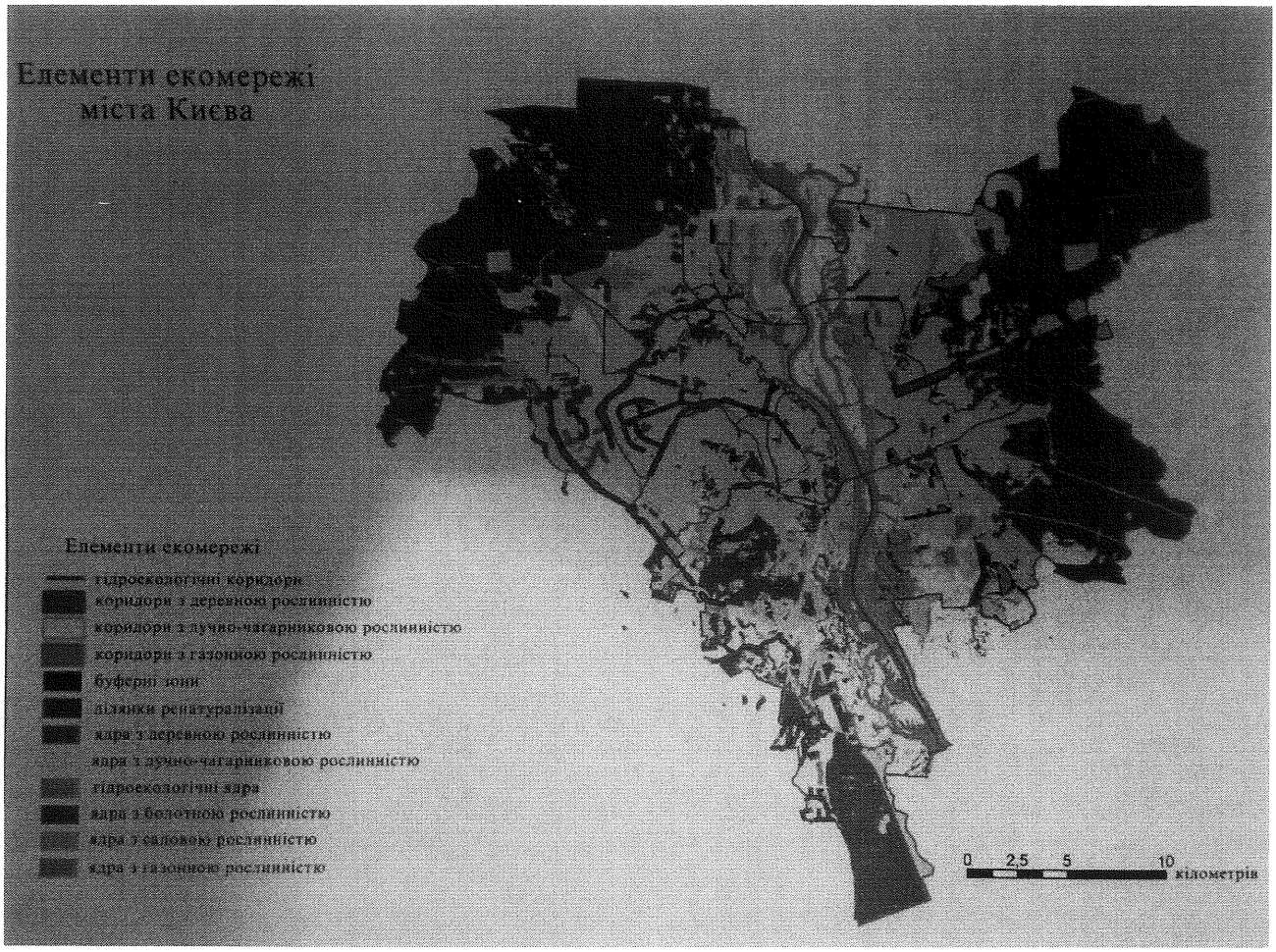

Рис. 14. Елементи екомережі міста Києва.

Відповідно до п. 3, ст. 6 Закону України "Про екомережу" власники і користувачі територій та об'єктів, включених до переліків територій та об'єктів екомережі, зобов'язані забезпечувати їх використання за цільовим призначенням.

Під час сезонних міграцій птахів прилегла до урочища акваторія стає місцем відпочинку птахів, що летять до місць зимівлі, або гніздування.

Територія об'єкту входить до складу Дніпровського екологічного коридору. Згідно закону України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр.», долина Дніпра (Дніпровський екологічний коридор) включена до елементів загальнодержавного значення. Крім того **Дніпровський коридор** має високе міжнародне значення, в першу чергу як шлях міграції великих мас перелітних птахів. Охороняти мігруючі види птахів Україна зобов`язалася прийнявши «Закон України про приєднання до Боннської конвенції» 19.03.1999 р.

Охороняти екосистеми Дніпровського коридору Україна зобов`язалася також згідно «Заяві міністрів охорони навколишнього середовища про співробітництво в галузі екологічного оздоровлення басейну Дніпра» від 22.05.2003р. Згідно цьому міжнародному договору заявлено: «Нашу загальну політичну волю домогтися екологічного оздоровлення, збалансованого й екологічно обгрунтованого використання природних ресурсів басейну

Дніпра в інтересах створення сприятливих умов для життєдіяльності сучасного й майбутніх поколінь його жителів, збереження і стійкого функціонування екосистем».

З метою забезпечення охорони та створення екомережі необхідно створити заказник «Урочище Горбачиха».

Висновки

Виходячи з вищезазначеного, пропонується створити ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище «Горбачиха» з дотриманням на його території наступних умов:

Перелік видів діяльності, що пропонується заборонити або обмежити.

Відповідно до ст. 26 Закону України "Про природно-заповідний фонд":

"**На територіях заказників забороняються суцільні, прохідні, лісовідновні та поступові рубки, видалення захаращеності, а також полювання та інша діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про заказник.**

Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження".

За загальним правилом у заказниках встановлюється режим, який відповідає зоні регульованої рекреації. Інше може бути встановлено у положенні про заказник.

Регульована рекреація передбачає наступну діяльність: короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; влаштування та відповідне обладнання туристичних маршрутів та екологічних стежок.

На території заказника заборонено полювання, проведення суцільних рубок, забудова, розорювання земель, змінювати гідрологічний режим території, будівництво гідроспоруд, випалювання рослинності, засмічення території.

Забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території ландшафтного заказника, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

1) відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території;

2) геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;

3) порушення ґрунтового покриву;

4) застосування будь-яких хімічних засобів, у тому числі мінеральних добрив;
5) будівництво гідротехнічних споруд, каналів, водосховищ, запруд, іригаційних систем, поглиблення, розширення, випрямлення русел річок та інші види втручання в гідрологічний режим території;
6) мисливство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;
7) інтродукція нових для території заказника видів тварин та рослин;
8) влаштування звалищ та захоронень;
9) спалювання сухої рослинності та підпали трави.

кандидат географічних наук
Міжнародна благодійна
організація "Екологія-
Право-Людина",

Полянська Катерина
Валентинівна

Кандидат біологічних наук,
Київський еколого-
культурний центр

Парнікоза Іван
Юрійович

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

Заступник міського голови –
секретар Київської міської ради

Москалю Д.Д.
Терентьєву М.О.
Положишник В.О.

Вітренку А.О. (и.2.3.)

Прошу розглянути проект рішення від 30.09.2021 №08/231 – 3627/ПР в установленому порядку.

Омельченко А.В.

Для контролю за проходженням та тиражування.

Юнаковій С.М.
Гришаєвій К.Г.
Пантелеєву П.О. – до відома
Оленичу П.С. – до відома

Володимир БОНДАРЕНКО

"30" вересня 2021 року
№ 08/231 – 3627/ПР

08/231-3627/ПР
30.09.2021

ДЕПУТАТ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ IX СКЛИКАННЯ

«30» ВЕРЕСНЯ 2021 р. №08/279/09/211-282

Заступнику міського голови –
секретарю Київської міської ради
Володимиру БОНДАРЕНКУ
01044, м. Київ, вул. Хрещатик, 36

Шановний Володимире Володимировичу!

Відповідно до статті 19 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», статей 5, 26, 29 Регламенту Київської міської ради, затвердженого рішенням Київради від 07.07.2016 року №579/579, прошу Вас надати доручення структурним підрозділам Київської міської ради розглянути проєкт рішення «Про необхідність оголошення територій лівобережної заплави р. Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення», в тому числі постійній комісії Київської міської ради з питань екологічної політики та постійній комісії Київської міської ради з питань архітектури, містобудування та земельних відносин.

Додатки:

1. Проєкт рішення «Про необхідність оголошення територій лівобережної заплави р. Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення»;
2. Пояснювальна записка до проєкту рішення «Про необхідність оголошення територій лівобережної заплави р. Дніпро в межах Урочища Горбачиха у Дніпровському районі міста Києва ландшафтним заказником місцевого значення»;
3. Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище горбачиха».

З повагою,
депутатка Київської міської ради,
членкиня депутатської фракції
«СЛУГА НАРОДУ» у Київській міській раді Євгенія КУЛЕБА